

הרה"ג זלמן נחמיה גולדברג שליט"א

טומאה הותרה בציבור

בגמרא יומא ו' ב': "איתמר - טומאת המת רב נחמן אמר: הותרה היא בציבור, ורב ששת אמר: דחוויה היא בציבור. דאיכא טמאין וטהורין בהוא בית אב - כו"ע לא פליגי דטהורים עבדי, טמאין לא עבדי. כי פליגי לאהדורי ולאחורי וטהורין מבית אב אחרינא. רב נחמן אמר: היתר היא בציבור ולא מהדרינן, ורב ששת אמר: דחוויה היא בציבור ומהדרינן. איכא דאמרי: אפילו היכא דאיכא טהורין וטמאין בהוא בית אב, פליגי רב נחמן ואמר עבדי נמי טמאים, דכל טומאת מת בציבור - רחמנא שרייה" ע"כ.

טעם החילוק אם יש טהורים באותו בית אב

א. בגבורת ארי שם ד"ה "כל" כתב, שגם ללישנא קמא של רב נחמן, שביש טמאין וטהורים באותו בית אב מהדרינן אטהורים - אין זה אלא מדרבנן, אבל מן התורה אפשר לעשות בטמאים, שמן התורה אין סברה לחלק בין יש טהורים באותו בית אב, ליש טהורים בבית אב אחר ע"כ.

ולולא דבריו יש לומר סברה לחלק בין יש טהורים באותו בית אב לבין אין טהורים בבית זה אלא בבית אב אחר, והוא לפי מה שכתב "החינוך" במצוה שפ"ט, וז"ל: "שלא יתעסקו הלוויים בעבודת כהנים ולא הכהנים בעסק הלוויים אלא כל אחד יעשה מלאכתו המיוחדת לו, מדכתיב "איש איש על עבודתו ואל משאו", ולשון המניעה שבאה בזה הוא שנאמר בלוויים "אך אל כלי הקדש ואל המזבח לא יקרבו", ואח"כ שב הכתוב ודיבר אל הכהנים ואמר "ולא ימותו גם הם גם אתם" ירצה לומר בזה ש"אתם" כמו כן יכלול אתכם לאו זה: כי כמו שהלוויים נמנעים ממלאכתכם כך אתם נמנעים ממלאכתם וכו'. מדיני המצווה - מה שאמרו ז"ל ט"ו ממונים היו במקדש אחד על הזמנים וכו' וכמו שאמרו ז"ל כי משה ושמאל הרואה ודוד המלך חלקום לכ"ד משמרות... ועובד כל משמר שבת אחת... וכל אנשי המשמר מחלק אותם ראש המשמר לבתי אבות וכל

יום מימי השבת עובדין בו אנשים ידועים... איש איש על עבודתו ולא היו רשאים לסייע זה את זה וכו'. ולוי העובר על זה ועשה במקדש במלאכת כהן או אפילו במלאכת חבריו הלוי - חייב מיתה בידי שמים, וכן כהן שעבר ועשה במלאכת הלוי עבר על לאו, אבל אינו חייב מיתה וכו' ומן הדומה כי כהן שסייע במלאכת חבריו הכהן גם כן במיתה" עכ"ל. ובמנחת חינוך שם, וז"ל: "והנה לוי במלאכת חבריו או כהן במלאכת הכהן אינו חייב עד שזכה בה חברו, כגון לאחר שחילק הראש בית אב או שהכהן זכה על - ידי פייס, וקודם שזכה בו כולם שווים כמו שמבואר ביומא שהיו רצים וכל אחד יכול לזכות, אך כהן במלאכת לוי או לוי במלאכת כהן הם חלוקים ועומדים וכו' א"כ בכל הענין חייבים דכבר חלקם רחמנא וזה פשוט" עכ"ל. ונראה לענ"ד, שכהן מבית אב זה שעשה עבודה ביום ששייך לבית אב אחר, חייב מיתה גם לפני שזכה כהן מסוים בעבודתו על ידי פייס, שהרי כבר חילקם ראש המשמרת לבתי אבות, והרי זה כלוי שעבד עבודת כהן, שחייב גם לפני שזכה כהן מסוים בעבודה.

ולפי זה יש לומר שלשון ראשון שסובר רב נחמן, שבזמן שיש כהנים טהורים באותו בית אב מהדרין אטהורין וכשאינן טהורים באותו בית אב לא מהדרין אטהורים - כך הדין מן התורה, שכל שיש טהורים באותו בית אב לא התירה תורה טומאת ציבור, שלא התירה התורה טומאה בציבור רק כשאינן טהורים; אבל כשאינן בבית זה - הרי זה כמו שאין טהורים, כיון שאסור לכהן מבית אב אחר לעשות עבודה ביום של בית אב זה. ומ"ד שטומאה דחוויה בציבור סובר, שמהדרין אטהורים גם כשיש בבית אב אחר, כגון שאין היתר כלל לעבוד בטומאה בציבור רק שמצוות קרבן דוחה לאיסור טומאה, ולכן צריך לאהדורי אכהנים של בית אב אחר, כיוון שכהנים שבבית אב זה אינם ראויים לעבודה שטמאין הם, ולא אסרה תורה לכהן לעשות מלאכת חבריו רק כשחבירו כשר לעבודה ולא כשאינו כשר לעבודה.

למאן דאמר "טומאה הותרה", יש מצב שמדרבנן "טומאה דחוויה"

ב.) ובהמשך סוגית הגמרא שם ביומא: "מיתלבי: היה מקריב מנחת פריט ואלים וכבשים ונטמאת בידו, אומר ומביאין אחרת

תחתיה. ואם אין שם אלא היא אומרים לו: פקח, ושתוק. מאי לאו - פרים אילים וכבשים דחג! [שהן קרבין ציבור וזמנו קבוע, ומנחת נסכים דוחה טומאה. וקתני: אומר ומבאין אחרת תחתיה, אלמא: דחוויה היא בציבור. רש"י] אמר לך רב נחמן: לא, פרים - פר ע"ז, אע"ג דציבור הוא, כיוון דלא קביע ליה זמן - מהדרינן. אילים - באילו של אהרון, דאע"ג דקביע ליה זמן, כיון דיחיד הוא מהדרינן. כבשים - בכבש הבא עם העומר, דאיכא שירים לאכילה" ע"כ. ובתוס' שם ד"ה "כיוון" כתבו על מה שתרצו בגמ' שאילו של אהרון כיון דיחיד מהדרינן, וז"ל: "הכא ודאי חשוב קרבן ציבור לדחות שבת ולדחות הטומאה אפילו טומאה דגברי, מיהו לא הותרה בו טומאה אלא דחוויה היא כיוון דיחיד קא מייתי ליה. ותימה לי: והא כולהו מקראי נפקי [פסחים דף ע"ז א'] "וידבר משה את מועדי ד' - הכתוב קבע מועד אחד לכולן" מאי שנא דיש מהן שהותרה בהן טומאה ויש מהם דחוויה? וי"ל: למאן דאמר טומאה היתר היא - בכולהו הותר טומאה מדאורייתא, אלא מדרבנן גזרו אההוא דהוי קרבן יחיד דליהדרי אטהורין. ולמ"ד טומאה דחוויה היא - סבירה ליה בכולהו דחוויה היא מדאורייתא" עכ"ל.

מדוע טומאה "דחוויה" בקורבנות ואילו שבת "הותרה"

ג. (ויש לעיין, ממה שאמרו בגמ' דף מ"ו א': "אמר רב הונא: תמיד, תחילתו דוחה סופו אינו דוחה. מאי אינו דוחה? רב חסדא אמר: דוחה את השבת ואינו דוחה את הטומאה. [הקטר חלבים ואימורין אלא זריקת דמו אבל שבת אינו דוחה אפילו סופו. תוס' שם] וכו'. ולרב חסדא קשיא: מאי שנא שבת דכתיב "במועדו" - אפילו בשבת, טומאה נמי "במועדו" - ואפילו בטומאה! וכו'. לא קשיא שבת דהותרה היא בציבור - סופו נמי דחי. טומאה דדחוויה היא בציבור, תחילתו דעיקר כפרה - דחי, סופו דלאו עיקר כפרה - לא דחי" ע"כ. וקשה היא גופא - מה שנא שבת מטומאה ששבת הותרה ואילו טומאה רק דחוויה, והרי שניהם נלמדים מ"במועדו" ואפילו בשבת "מועדו" ואפילו בטומאה וכמו שאמרו בגמ' פסחים דף ע"ז: "במועדו" אפילו בשבת "במועדו" אפילו בטומאה", ואיך יתכן ש"מועדו אפילו בשבת" בא להתיר ו"מועדו אפילו בטומאה"

בא לדחות? ונראה ליישב, שאף ששבת וטומאה נדרש מ'מועדו' שבא לומר שדוחה קרבן לשבת ולטומאה אבל מאחר שנלמד שקרבן דוחה שבת ממילא הותרה שבת. אכן כל זה בשבת, אבל טומאה אינה היתר אף שנדחית. וטעם החילוק: בשבת, כיוון שהתורה ציוותה להקריב תמיד ושידחה - הרי כך מצוותו של תמיד, וממילא שהותרה השבת; אבל טומאה, שאין מצוותו בכך להקריב בטומאה, אלא במקרה שקרה שהציבור או הכהנים טמאים - בזה אף שגילתה תורה שדוחה לטומאה, לא נעשה היתר. אבל לגבי אילו של אהרון - שם אין טברה לחלק בין קרבן ציבור לקרבן יחיד 'שביחיד דחוייה ובציבור הותרה'.

לרמב"ם אצל פיקוח נפש, שבת "דחוייה"

בזה שכתבנו מתיישב מה שהקשה החת"ס, יור"ד סימן של"ח בד"ה "גם", על מה שפסק הרמב"ם פ"ב משבת ה"א: "דחוייה היא שבת אצל סכנת נפשות כשאר כל המצוות", ובכס"מ בשם הרשב"א דיליף מטומאה דחוייה הוא הדין פקוח נפש. וכתב החת"ס, וז"ל: "ודבריו תמוהים, דהא ביומא מ"ו אמרינן להדיא לענין קרבנות, שבת הותרה טומאה דחוייה, וא"כ כשם שחילקו בקרבנות בין שבת לטומאה, דלמא לענין פ"נ נמי [הותרה]" וכו' עכ"ל. ולפי מה שכתבנו מיושב, שפק"נ ודאי דומה לטומאה ולא דומה לקרבנות שהרי פק"נ זה מקרה שקרה ולא מצוותו בכך.

מדוע אצל מילה שבת הותרה

ד. בזה יש ליישב מה שקשה במה שאמרו בגמ' במסכת שבת (דף קלא:): שר' אליעזר סובר שמכשירי מילה דוחין שבת, ואמרו (דף קל.) שהיו מתכוונים להכניס עצמם לעשות ברזל בשבת, ומוכח מזה שמילה בשבת הותרה ואינה דחוייה, שאם אינה אלא דחוייה קשה, איך מותר להכניס עצמו לזה, הרי הגמ' הקשתה ביומא ו' ב' - למה מפרישין כהן גדול ז' ימים קודם יום הכיפורים מביתו, מחשש שמא יטמא על ידי אשתו; ואין מפרישין אותו מכל אדם מחשש שמא ימות מת עליו ויטמא? ומזה הוכיחו שטומאת מת הותרה בציבור; דחי הגמ' - שלעולם דחוייה, ומה שלא חששו לטומאת מת - שלא שכיחה, ואם כן קשה, מאי שנא מילה בשבת שהותרה, ואלו לפיקוח נפש שבת רק דחוייה? לפי דרכנו מובן למה מילה הותרה,

שמילה דומה לקרבנות שמצוותו בכך למולו בשבת; ואינה כטומאה שאינה אלא מקרה - אלא הרי זה כפסח שחל להיות ערב פסח בשבת, שהותרה בשבת.

דעת הרמב"ם: ב'ולדת צריך שינוי, ובחולה שיש בו סכנה א"צ.

והנה, בדעת הרמב"ם מפרש המ"מ בפ"ב משבת ה"א, שמה שפסק הרמב"ם שם ש"היולדת הרי היא כסכנת נפשות [כן גירסת המ"מ] ומחללין עליה השבת וכו' וכל שאפשר לשנות משנין", והביא המ"מ שכתב הרמב"ן: "שמעינן מינה, דכל צרכי חולה אע"פ שיש בו חולי סכנה, היכא דאפשר למעבד לה למלאכה בשינוי שלא יתחלל שבת - עושין וכו'; ומלשון רבינו נראה, שאין חולה שיש בו סכנה בכלל השנוי אלא החיה, וזה שכתב 'הרי היא כסכנת נפשות' ולא הזכיר השינוי בחולי שיש בו סכנה, וכתב למעלה (ה"ב) 'כללו של דבר, שבת לגבי חולה שיש בו סכנה הרי הוא כחול לכל הדברים' וכו'.

והטעם בזה נראה, שכאב היולדת וחבליה הם כדבר טבעי לה, ואין אחת מאלף מתה מחמת לידה - לפיכך החמירו לשנות במקום שאפשר, ולא החמירו בחולים" וכו' עכ"ל. ויש לעיין, איך יתכן לומר שבחולה אין משנין, שחולה לגבי שבת כחול? הרי הרמב"ם עצמו פוסק ששבת דחוויה אצל סכנת נפשות, ובדחוויה הרי הדין שכל שאפשר למצוא טהורים אין עושים בטומאה, וא"כ כשאפשר לעשות בשינוי למה עושין בלא שינוי, הרי שינוי דומה ליש טהורים שאין עושים בטומאה? ונראה לומר, שסובר הרמב"ם, שגם למ"ד דחוויה אין צריך לעשות בשינוי, ואינו דומה ליש טהורים שעושין בטהורים ולא בטמאים. וסברת החילוק נראה על פי מה שכתב בחידושי מרן הגרי"ז הלוי סוף יומא ד"ה "והנה", וז"ל: "אאמו"ר הגאון זצ"ל היה מורה ובא בכל חולה שיש בו סכנה, כגון מכה של חלל וכדומה - שיאכילו אותו ביוהכ"פ כל צרכו ולא פחות מכשיעור. ואמר הטעם, דכיון שהוא חולה שיש בו סכנה, הרי יוהכ"פ נדחה לו לכל המועיל לרפאותו, שבכלל זה גם חיזוק גופו, וכיון ששיעור שלו יותר טוב להחולה ממילא גם זה בכלל פק"נ שדוחה יוהכ"פ, ודברי השו"ע שמאכילין אותו פחות מכשיעור, קיימי רק על חולה שעדיין אין בו סכנה רק שהרופא אומר שאם לא יאכילנו ביוהכ"פ יכבד עליו חוליו ויסתכן כלשון

השו"ע, דנמצא כל הסכנה היא מחמת מניעת האכילה בלבד, ובזה כיון דאפשר למנוע סכנה זו גם על ידי פחות מכשיעור אסור להאכילו שיעור שלם, אבל בחולה שכבר יש סכנה, כל מה שמועיל יותר לחולה לקירוב רפואתו ולחיזוקו להסיר ולמעט סכנת מחלתו - הכל בכלל סכנה ופק"נ שדוחה שבת ויוהכ"פ, ואין אנו צריכים לדון כלל אם מניעת האכילה תזיקהו ותביאהו לידי יותר סכנה וכו' עכ"ל.

ולפי סברה זו מובן חילוקו של המ"מ ששונה יולדת מחולה, שיולדת אם נעשה צרכיה אינה מסוכנת כלל, ולכן כשיכולים לשנות נמצא שאין כאן סכנה כלל אחר שנעשה צרכיה על ידי שינוי, משא"כ חולה, שגם בנעשה צרכיו בשינוי, עדיין ישאר מסוכן, ולכן מותר לעשות בלי שינוי. ונראה שמה שכתב המ"מ ש"אין אחת מאלף (יולדות) מתה מחמת לידה" היינו כשעושים לה צרכיה, משא"כ שאר חולים, שיש מהם שמתים גם שעושים לו צרכיו. לפי"ז נראה, שבנטמאו כהנים ויש טהורים, בזה אם נעשה בטהורים אין כאן קרבן הבא בטומאה כלל והרי זה כמו שאינו חולק רק שבאם לא נאכילהו יהיה מסוכן. ובזה למ"ד דחוויה בציבור - אסור לעשות בטומאה, ולמ"ד הותרה בציבור סובר, שגם בזה מותר לעשות בטומאה, שציבור מותר בטומאה וכך גם בפקוח נפש; למ"ד הותרה, מותר לעשות גם בלי שינוי ביולדת; ולפי"ז מוכח שפק"נ דחוויה בשבת ולא הותרה מזה שצריך לשנות ביולדת; אבל כשכבר יש סכנה, בזה מותר גם למ"ד דחוויה.

טומאה הותרה לישראל להכנס לעזרה בשעת הקרבן

ה.) ובזה יש לישב מה שהקשה בגבורת ארי יומא דף ו' ב' ד"ה "טומאת", וז"ל: "וראיתי להרמב"ם פ"ד מביאת מקדש וכו', כיצד דוחה את הטומאה? הגיע זמנו של אותו קרבן והיו רוב הקהל... טמאין למת או שהיו הקהל טהורים והיו הכהנים טמאים וכו' הרי זה יעשה בטומאה, ויתעסקו בו הטמאין והטהורים כאחד, ויכנסו כולן לעזרה ע"כ. ואני תמה עליו בתרתי. חדא - מה ענין קהל להקרבנות שהתיר להם כניסתן לעזרה שבכרת, ואפילו למאן דאמר הותרה בציבור היינו בכהנים מקריבי הקרבן אע"ג דאיכא טהורים עושים טמאים, אבל מה טיבם של קהל להתיר להם

להיכנס בשעת הקרבה וכו'?" עכ"ל. ולפי דברנו יש לומר, שלכן מותר לקהל להיכנס בטומאה, כיוון שהבעלים צריכים לעמוד על קרבנן בעת הקרבתו, וכמבואר ברמב"ם פ"ו מכלי המקדש ה"א: "אי אפשר שיהיה קרבנו של אדם קרב והוא אינו עומד על גביו, וקרבתו ציבור הן קרבן של כל ישראל, ואי אפשר שיהיו ישראל כולן עומדים בעזרה בשעת קרבן - לפיכך תקנו נביאים ראשונים, שיבררו מישראל כשרים ויראי חטא, ויהיו שלוחי ישראל לעמוד על הקרבן, והם נקראים אנשי המעמד." ומבואר בגמ' תענית כ"ז שמעמד של ישראל מעכב את הקרבן, ואמנם לא ראיתי שהרמב"ם הביא הלכה זו שמעכב מעמד את הקרבן, ויתכן שסובר כמתניתא שהביאו שם בגמ' שלא תנא ישראל שיעכבו את הקרבן, אף שבגבורת ארי מפרש שאין מחלוקת וכו' ע"פ מודו שמעכב, עכ"פ לא מבעי אם מעמד מעכב, וא"כ כשקהל טמאים דוחים את הטומאה ונכנסים, ולכן מותר להיכנס אפילו יותר ממעמד, והרי זה כפיקוח נפש שניתן לדחות גם מה שאינו סכנה במניעתו וכמלאכה בשבת בלא שינוי וכאכילת שיעור שלם - אלא אפילו אם נאמר שאינו מעכב, מ"מ מצווה יש, רק שאינו מעכב, והרי זה כשאר דיני קרבנות, שכל שלא שנה עליו הכתוב לעכב אינו אלא למצוה ומ"מ דוחה לטומאה.

מח' האם שבת הותרה מפני מילה או רק דחוויה.

ו. נחזור למה שכתבנו באות ד' שמילה בשבת הותרה ולא דחוויה. ויש ליישב בזה מה שהקשו בתוס' שבת דף ק"ל ב' ד"ה "שלא", על מה שאמרו שם בגמ' שפעם אחת שכחו ולא הביאו סכין של מילה מערב שבת, והביאו בשבת דרך גגין וחצרות שלא ברצון ר' אליעזר, שלר"א עדיף להביא דרך רשות הרבים למהה המצווה. והקשו בתוס' - הרי במקום שעשה דוחה לא תעשה, זה דוקא באינו יכול לקיים שניהם, אבל ביכול לקיים שניהם אינו דוחה, ולמה מילה דוחה לשבת גם באפשר לקיים שניהם? ואין לומר דמילה דגלי רחמנא, "אפילו בשבת" - לא אמרינן כן שהרי מילה בצרעת שדוחה מקרא, בשר ואפילו יש צרעת יקוץ, ואפ"ה אם יש אחר יעשה אחר, ונשאר בקושיה. ולפי מה שכתבנו מיושב, ששאני שבת מצרעת, שצרעת אין לומר שמצוותו בכך שהרי אין הצרעת אלא מקרה שקרה, משא"כ שבת שקבוע וכשנולד בשבת כך מצוותו שימול בשבת ואין

אפשרות אחרת כצרעה שיכולה להתרפא, ולכן שבת הותרה וצרעת דחוייה, וכל שהותרה גם ביכול לקיים שניהם מותר. אכן מה שהביא הטור ביור"ד סימן רס"ו דעת הר"א הלוי, שבשבת לא ימול האב אלא אחר, שלגבי האב יש כאן חילול שבת ופסיק רישא דניחה ליה, ואילו אחר אינו מתכווין לתקן. ע"כ לדיעה זו, גם במילה לא אומרים הותרה בשבת אלא דחוייה, וצריך לחלק בין קרבנות בשבת שהותרה, למילה שאינה אלא דחוייה. שקרבנות כיוון שכך המצוה להקריב בשבת לכן הותרה, אבל מילה אין הכרח שיוולד בשבת, לכן גם בנוולד בשבת זהו מקרה, ואינו היתר אלא דחוייה. אמנם בתרומת הדשן סימן רס"ה חולק על דעת ר"א הלוי, אבל לא כותב את הטעם שכתבנו, אלא שחולק מטעם אחר, שסובר שגם באחר המל יש חילול שבת.

ז. עכ"פ לפי דבריהם צריך ליישב, מדוע לר' אליעזר מותר להביא דרך רה"ר, אף שאפשר דרך גגין (זוהי קושית התוס' שהבאנו באות ו'). והנה בחידושי הרשב"א שבת ק"ל א' ד"ה "מביא" תירץ ב' תירוצים. א' - שלר' אליעזר כיון שהמילה עצמה דוחה שבת, לכן המכשירין שגם הם דוחין, כמילה אריכתא דמיא; ומכיון שניתנה שבת לדחות, ממילא דוחה למכשירין גם שאפשר לקיים שניהם ע"כ. והנה תירוץ זה יש לכווין לסברה שכתבנו באות ד', שכל שיש פיקוח נפש מותר לחלל שבת כדרכו ואין צריך לשנות, וזה גם במקום שרק דחוייה ולא הותרה. תירוץ ב' תירץ הרשב"א, שמה שהתיר ר' אליעזר, זה רק במקום שדרך הגגין והחצרות ארוכה ודרך הרבים קצרה - שם מותר, אבל כל שדרך הרבים אינה קצרה מדרך הגגין והחצרות אסור, וכן הדין גם בפיקוח. נפש, ומה שצריך לשנות בהבאת שמן ליולדת רק בכשבים בשינוי אינה בא בעיכוב מביאים בשינוי. ולתירוץ א' קשה - למה ביולדת צריך לשנות, הרי ניתנה שבת לשאר צרכי לידה ונתיר גם הבאת שמן! וצריך לומר, שרק במכשירי מילה לר"א הוה כמילה אריכתא, ומכיון שניתן לדחות דוחה גם מכשירים, אבל בפיקוח נפש אין אומרים שהוא סכנה אריכתא, וכל חלק מהצלת היולדת עומד בפני עצמו, ולא מתירים הבאת שמן מחמת שאחר כך ניתנה שבת להידחות מחמת מילה.

טומאת כהן לקרוביו, האם זה מדין "דחיה"

ח. כתב הרמב"ם פ"ב מאבל הט"ו, וז"ל: "הטומאה לקרובים דחיה היא ולא הותרה לכל, לפיכך אסור לכהן להטמא למת אפילו בעת שמטמא לקרוביו, שנאמר "להיטמא" ואינו מטמא לאחרים עמה. שלא יאמר הואיל ונטמאתי על אב, אלקט עצמות פלוני או אגע בקבר פלוני. לפיכך כהן שמת לו מת צריך להיזהר ולקוברו בסוף בית הקברות, כדי שלא יכנס לבית הקברות ולא יטמא בקברות אחרים כשיקבור מתו" עכ"ל. ובפשטות דברי הרמב"ם מופלאים, שהרי זה שכתב שאסור לכהן להטמא למת אחר בעת שמטמא לאביו על כרחק כוונת הביטוי "בעת שמטמא לאביו" היינו באותו יום, אבל בשעה שמטמא ממש לאביו מותר, וכמו שפירש שם הרדב"ז וכן בכס"מ; והמ"ד בגמ' שמחיר גם באותו יום טעמו שאינו מוסיף טומאה על מה שכבר נטמא, והמ"ד שאוסר סובר שטומאה בחיבורין חמורה יותר מטומאה שאינה בחיבורין; וא"כ מה זה תלוי בזה שטומאת קרובים דחיה ולא הותרה, הרי גם בהותרה כך הדין שאסור להוסיף טומאה בחיבורין, שהרי הוספת טומאת אינה לצורך הקרוב כלל? ובע"כ צריך לומר כך לדעת רש"י ברכות דף כ' א' ד"ה "שב ואל תעשה", שכתב להסביר למה מת מצווה דוחה לטומאת כהן ונזיר והרי אין כבוד הבריות דוחה לא תעשה בקום ועשה? לזה תירץ, וז"ל: "וטומאת גופיה שהותרה לכהן ולנזיר ליטמא למת מצווה דקא מעקר בידיים מפני כבוד הבריות דלאו שב ואל תעשה הוא - היינו טעמא... דהתם לאו משום כבוד הבריות הוא דחיי לא תעשה דידיה, דמעיקרא כשנכתב ל"ת דטומאה לא על מת מצווה נכתב כשם שלא נכתב על הקרובים; אבל השבת אבידה ופסח לכל ישראל נאמר ואצל כבוד הבריות נתנו לדחות", ע"כ. היינו דדחיתן אינה בידיים אלא בישיבתו תדחה המצווה" וכו', עכ"ל. הרי שדעת רש"י שטומאת קרובים לכהן הותרה ומעולם לא נאסרו בטומאה לקרוביו. ואיך יפרש רש"י את הדין של הרמב"ם שכהן שנטמא לקרוביו אסור לו ליטמא באותו יום למת אחר והרי הדין מפורש בגמ' נזיר, ובע"כ שגם אם הותרה טומאת קרוב לכהן מ"מ אסור לו להוסיף טומאה ולטמא עצמו למת אחר בחיבורין.

ט) ונראה ליישב שמה שכתב הרמב"ם "הטומאה לקרובים דחיה

ולא הותרה לפיכך וכו' עיקר הכוונה ל"לפיכך" השני שאסור לכהן לקבור מתו באמצע בית הקברות, רק צריך לקבורו בקצה בית הקברות. והיינו שסובר הרמב"ם שטומאה לכל מת נדחית לכהן כדי לטפל בקרובו ולא רק טומאת קרובים לכהן, אלא שלכהן מותר ליטמא למת לצורך קרוביו; ולכן אילו היה הדין שטומאה הותרה לכהן, לא היה כהן צריך לקבור קרוביו בקצה בית הקברות והיה יכול לקבורם באמצע בית הקברות, ומה שיצטרך אח"כ ליטמא למתים אחרים על ידי זה היה מותר כיון שהותרה, לכן כתב הרמב"ם שרק דחוייה היא טומאה לקרובים ולא הותרה.

ולפי"ז נראה שלדעת התוס' ברכות דף כ' ד"ה "שב" שסוברים שמת מצווה אינו רק דחיה שכבוד הבריות דוחה לאיסור טומאה, ואף שבקום ועשה אין כבוד הבריות דוחה, מ"מ במצווה שאינה שווה בכל מקום כטומאת כהן, כבוד הבריות דוחה אותה גם בקום ועשה. ולפי"ז נראה שכהן כשרואה מת מצווה מונח באמצע בית הקברות מותר ליטמא למתים אחרים כדי להגיע למת מצווה ולקבורו, אבל לדעת רש"י אסור, שרק טומאה למת מצווה התירה תורה ולא טומאה אחרת. ודעת הרמב"ם כדעת התוס'.

ובאם היה קרובו של מת באמצע בית הקברות: לדעת הרמב"ם נראה שהיה מותר ליכנס ולהטמא לשאר מתים כדי להגיע לקרובו; ולדעת רש"י אסור; ולדעת התוס' יש להסתפק, שאפשר שעד כאן לא חלקו תוס' על רש"י רק במת מצווה, אבל טומאת קרובים גם לתוס' אינו נדחה מחמת המצווה אלא שלא אסרה תורה טומאת קרובים, או שגם טומאת קרובים הוא מדין דחיה וכדעת הרמב"ם.

ולפי"ז נראה עוד, שמה שפסק הרמ"א ב"יור"ד. סימן שע"ב ס"א: "כהן שהוא שוכב ערום והוא באהל עם המת וכו' אסור להמתין עד שילביש עצמו". ועיין בפתחי תשובה שם סק"ה שכמה אחרונים חולקים וסוברים שמותר להלביש עצמו, וטעמם שלדעת התוס' שהבאנו כבוד הבריות דוחה לאיסור טומאה של כהן למת - לפי דרכנו דעת הרמב"ם הוא כתוס', ונתחזקה דעת המתירים.

